

Gazteen hizkera, auzitan

- Jarduera honetan, belaunaldien arteko hizkuntza-ikuskerak aztertuko ditugu, eta eztabaidarako eta gogoetarako aukera izango dugu.
- Testuaren ulermena, hiztegia eta subjuntiboa landuko ditugu, eta gaiari buruzko eztabaida egingo dugu.

Pixabay

Irakurri aurretik

1. Hizkera zenbat aldatu den

Testuarekin hasi baino lehen, gaur egungo hizkera eta hitz egiteko lehengo ereduak alderatuko ditugu. Idatzi haietako bakoitzaren zenbait ezaugarri.

BAKARKA

Duela 25 urte...

1. Errespetuarekin hitz egiten zen
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Gaur egun...

1. Euskara formala ez da erabiltzen
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

TALDEAN

Alderatu zure erantzunak ikaskideenekin, eta idatzi hemen arreta handiena piztu dizuten hiru esaldiak; hitz egin ikaskideekin esaldi horiei buruz.

Hasieran, talde txikitan hitz egingo dugu hautatutako esaldiei buruz; ondoren, talde handian mintzatuko gara.

Esaldiak:

- 1: _____
- 2: _____
- 3: _____

2. Hiztegia ezagutzen

BAKARKA

Esaldi hauetan agertzen diren kontzeptuak jarraian irakurriko duzun testutik atera ditugu. Irakurri arretaz, eta saiatu letra lodiko hitzak beheko definizioekin lotzen; KONTUZ, definizio bat sobera dago-eta!

1. Euskarak ingelesetik hartutako **mailegu** asko erabiltzen ditu.
2. Gidoiak **adierazkortasun** handia du, entzuleak hunkitzeko gai baita.
3. **Arnasgune**etan euskara lehen hizkuntza da kalean.
4. **Estugune**etako gazte askok erdaraz egiten dute lagunekin.
5. Hizkuntza ikasteko, **input** aberatsa jasotzea garrantzitsua da.
6. Gaztelania hizkuntza **hegemoniko**a da gure inguruan.
7. Gaztelaniaz **trakets** egiten dut, baina ulertzen dut.

HITZAK

1. **Mailegu**
2. **Adierazkortasun**
3. **Arnasgune**
4. **Estugune**
5. **Input**
6. **Hegemoniko**
7. **Trakets**

ESANAHIKAK

- a. Norberak ideiak edo sentimenduak adierazteko gaitasuna.
- b. Euskara arriskuan dagoen guneko soziolinguistikoa.
- c. Beste hizkuntza batetik hartutako hitza.
- d. Gaitasunik gabe edo desegoki erabilia.
- e. Norberak bakarrik, inoren laguntzarik edo agindurik gabe; modu autonomoan.
- f. Besteen gainetik nagusitzen den boterea edo hizkuntza.
- g. Euskara nagusi den eremu geografikoa.
- h. Kanpotik jasotzen den informazio edo estimulua.

Orain alderatu zure erantzunak zure ikaskideek emandakoekin. Ondoren, alderatu zuen erantzunak 7. orrialdean agertzen diren erantzunekin.

Gazteek, gero eta hiztegi murritzagoa

Arkaitz Zarraga Azumendi, 2024-01-24

Gazteek gero eta hiztegi murritzagoa darabilte”, “gazteen hizkerak gero eta mailegu gehiago ditu”, “gazteei adierazkortasun-gabezia nabari zaie”, “laster erdaraz arituko gara, euskaraz ari garelakoan”. Askotan erabiltzen ditut horrelako baieztapenak irakasleentzat antolatutako ikastaroetan. Arbelean idatzi, eta ikasleei ados dauden galdetzen diet; jakina, gehienek baietz. Ondoren, zera botatzen diet: lehenengoa Konfuziok bota zuen K.a. 510. urtean. Bigarrena, Aristotelesek K.a. 329an. Hirugarrena, Habermasek... Plagio kaskarra da egiten dudana, behin beste irakasle batek egin baitzigun guri, baina ez nituen ez esaldiak, ez autoreak apuntatu, eta, hortaz, asmatu egiten ditut. Azken esaldia bai, azken hori Lazkao Txikik bota zuen. Txarrena da irakaslea nor izan zen ere ez dudala gogoratzen, eta ezin eskatu benetako aipuak.

Ohikoa izan da beti gazteen edo belaunaldi berrien hizkerari kritika egitea, “garai batekoa” hobe zelakoan. Gure kasuan, gainera, gazteek ez ezik, pisu handia hartzen dute hizkuntzara heldu berri direnek ere, euskaldunon portzentaia handia baitira. Ondorioz, inoiz baino “euskaldun” gehiago dira beste hizkuntza batean trebeagoak. Horren arriskurik larriena, ordea, ez da euskara “kaskartzea”, euskarari uko egitea baizik.

Hizkuntza ez erabiltzeko arrazoietakoa bat txarto egiteko beldurra izan daiteke. Gurea bezalako hizkuntza gutxituetako hiztunek eskapada erraza dute, inork gutxik kritikatzeko baititu gaztelaniaz, frantsesez edota ingelesez trakets egiteagatik, eta hizkera aberasten eta egokitzen joateko baliabide ugari dituzte eskura. Izan ere, gaitasun komunikatiboa ez da soilik eskoletan eskuratzen, ezta euskaltegietan ere; bizitzaren esparru guztietan ikasten da, eta azkenaldian batez ere pantailetan. Hizkuntza hegemonikoek era guztietako egoera komunikatiboak dauzkate grabatuta (benetakoak nahiz fikziozkoak), eta horrek etengabe hizkuntzarekiko kontaktu zuzenean egoteko aukera ematen die hiztunei, eta erregistro guztiak lantzeko ere bai. Erdarazko input kopuru ikaragarria jasotzen dugu guztiok, arnasguneetakoek zein estuguneetakoek eta, ondorioz, hiztun trebatuak gara erdaretan.

Horregatik, ezinbestekoak ditugu ikus-entzunezko materialak, kultur ekoizpen nahiz komunikabideetakoak edo errealak. Ondoren, ahozko eredu egoki eta ugari horiek fokuen aurrean jarri behar ditugu eta ondo sustatu, hizkuntza-forma erakargarriak begi-belarrietatik sar daitezen. Hori guztia egin behar dugu, bai; baina, batez ere, hizkerak kritikatzeko ohitura hori amaitu egin behar da. Ez da boli gorrien garaia, mese!

Irakurri bitartean

3. Egia ala gezurra?

BAKARKA

Testuak belaunaldi ezberdinen hizkerak alderatzen ditu; beraz, orain, ondoko esaldiak egia ala gezurra diren erabaki beharko duzu. Gero, sor itzazu 4 esaldi, zure ikaskideek egia ala gezurra diren asma dezaten.

E Gazteen hizkera kritikatu da betidanik.
G

E Egileak euskara galtzeko beldurra adierazten du.
G

E Euskaldun gehienek beste hizkuntza batean dute gaitasun txikiena.
G

E Egilearen ustez, hizkera kritikatzeko ohitura osasuntsua da.
G

E Input ugariko hizkuntzek hizkuntza aberatsagoak izaten laguntzen dute.
G

E Egileak egiazko autoreak aipatzen ditu.
G

Orain alderatu zure erantzunak zure ikaskideek emandakoekin. Ondoren, alderatu zuen erantzunak 7. orrialdean agertzen diren erantzunekin.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Erantzunak: 1: _____ ; 2: _____ ; 3: _____ ; 4: _____

BAKARKA

4. Testuaren hausnarketa, gazteen hizkerari buruz

Irakurri berriro testua, eta erantzun galdera hauei.

1. Zein da egilearen asmoa testu hau irakurtzean edo esatean?

2. Zer erabilera ematen die egileak Konfuzioren eta Aristotelesen aipuei?

3. Zein da hizkuntza hegemonikoen abantaila, aipatzen denean?

4. Zergatik da arriskutsuagoa, egilearen ustez, euskara 'kaskartzea' baino?

5. Zein da 'ez da *boli* gorrien garaia' esaldiaren mezua?

6. Zein da testuaren tonua: ironikoa, dramatikoa, erreala, umoretsua...?

TALDEAN

Elkartu ikaskide batzuekin, partekatu aurreko galderei emandako erantzunak, eta saiatu erantzun zuzenak adosten.

Zalantzarik baduzue, testua irakur dezakezue berriro, erantzun zuzenetara jo aurretik.

BAKARKA

5. Subjuntiboa ezagutzen

Irakurri duzun testuan, behekoen antzeko esaldiak ikusi dituzu; saia zaitez lehenengo zatia bigarrenarekin lotzen. KONTUZ, bat sobera dago-eta!

ESALDIAK

- Garrantzitsua da gazteek euskarazko eduki gehiago kontsumi...
- Komunikabideek ahalegina egin behar dute hizkuntza aberatsa erabil...
- Gustatuko litzaidake denok euskaraz hitz egin...

HELBURUAK

- a. dezagun
- b. dezaten
- c. denik
- d. dadin

Alderatu zure erantzunak 7. orrialdean agertzen diren erantzunekin.

Irakurri ondoren

BAKARKA

6. Ikus dezagun subjuntiboa nola erabiltzen den

Subjuntiboaren egiturak berrikusteko, idatzi esaldi bakoitzari amaiera egokia, ondoko azalpenak kontuan izanda, adibidean bezala. Ondoren, aldera itzazu zure erantzunak zure ikaskideek emandakoekin, modu berean erabili dituzue aditz formak?

1. *Nahi dut gazteek...*

Nahi dut gazteek euskara gehiago erabil dezaten.

2. *Behar dugu irakasleek...*

3. *Desiragarri litzateke gizarteak...*

4. *Ez da bidezkoa zenbait komunikabidek...*

5. *Garrantzitsua da zuk...*

6. *Komenigarria da nik...*

7. *Gustatuko litzaidake zuek...*

SUBJUNTIBOA

ADITZAK	ERABILERA	ADIBIDEA
NOR KASUA nadin hadin dadin gaitezen zaitezen zaitezten daitezen	1. Desira, helburu, iradokizun, zalantza edo ukapena adierazteko erabiltzen da.	Ez dugu nahi egoera hori zailagoa izan dadin .
NORK KASUA (3. pertsona) dezadan / ditzadan dezan / ditzan dezagun / ditzagun dezazun / ditzazun dezazuen / ditzazuen dezaten / ditzaten	2. Normalean 'nahi dut', 'behar da', 'garrantzitsua da' eta antzeko egiturekin etortzen da.	Zuk haiek entzun ditzazun , isiltasuna behar dugu.

TALDEAN

7. Lehen ala orain? Noiz hobe?

Orain, binaka, belaunaldien arteko hizkera-ohituren inguruko *rol-playing* bat prestatuko duzue; batak gaztearen rola defendatuko du, eta besteak helduarena. Gero, talde handian antzetzuko duzue.

- Zein neurri hartu behar dira hobeto hitz egin **dezagun**?
- Zer da garrantzitsuagoa: euskara egokia erabiltzea ala euskaraz komunikatzea?
- Zer egin daiteke jendeak euskaraz gehiago hitz egin **dezan**?

SUBJUNTIBOA ERABILTZEKO ESAMOLDEAK

- **Garrantzitsua da** gazteek euren hizkuntza aberatsago erabil **dezaten**.
- **Beharrezkoa da** gazteen ahozko adierazkortasuna hobetu **dadin**.
- **Ahalegindu beharko ginateke** gazteen hizkerak aniztasun handiagoa izan **dezan**.
- **Ez dugu nahi** gazteen hizkuntza erabilera gero eta murriztagoa izan **dadin**.
- **Neurriak hartu beharko lirateke** gazteek euskara arlo guztietan erabil **dezaten**.
- **Esfortzua egin behar da** gazteek euskaraz eroso eta seguru hitz egin **dezaten**.

ERANTZUNAK

2. Hiztegia ezagutzen.

1: C; 2: A; 3: H; 4: B; 5: I; 6: G; 7: D.

3. Egia ala gezurra?

- Gazteen hizkera kritikatu da betidanik. → E
- Egileak euskara galtzeko beldurra adierazten du. → E
- Euskaldun gehienek beste hizkuntza batean dute gaitasun txikiena. → G
- Egilearen ustez, hizkera kritikatzeko ohitura osasuntsua da. → G
- Input ugari hizkuntzek hizkuntza aberatsagoak izaten laguntzen dute. → E
- Egileak egiazko autoreak aipatzen ditu. → G

4. Testuaren hausnarketa, gazteen hizketari buruz.

1. Zein da egilearen asmoa testu hau irakurtzean edo esatean?

Hizkera kritikatzeko ohiturari buruzko hausnarketa eragitea.

2. Zer erabilera ematen die egileak Konfuzioren eta Aristotelesen aipuei?

Gezurrezko aipuak dira, gazteen hizkera beti kritikatu izan dela adierazteko.

3. Zein da hizkuntza hegemonikoen abantaila, aipatzen denean?

Input ugartasuna eta erregistro anitzeko ahozko ereduak izatea.

4. Zergatik da arriskutsuagoa, egilearen ustez, euskara 'kaskartzea' baino?

Hizkuntzari uko egitea delako arrisku handiena.

5. Zein da 'ez da *boli* gorrien garaia' esaldiaren mezua?

Hutsak zuzentzea baino garrantzitsuagoa dela hizkera sustatzea eta babestea.

6. Zein da testuaren tonua: ironiko, dramatikoa, erreala, umoretsua...?

Testuak tonu erreal eta dramatikoa dauka, gazteen hizkuntza ohiturei buruzko iritzia ematen saiatzen delako eta honek eragiten duen kezka plazaratzen duelako.

5. Subjuntiboa ezagutzen.

- Garrantzitsua da gazteek euskarazko eduki gehiago kontsumi... **DEZATEN**
- Komunikabideek ahalegina egin behar dute hizkuntza aberatsa erabil... **DADIN**
- Gustatuko litzaidake denok euskaraz hitz egin... **DEZAGUN**

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Hiztegi murritza. Hiztegi txikia, estua, mugatua.

Adierazkertasun gabezia. Adierazteko gaitasunik eza; esateaz haratago joateko gaitasunik eza.

Bizitzaren esparru guztietan. Bizitzaren alde guztietan.

Ezinbestekoak. Behar-beharrezkoak, derrigorrezkoak.

Txarto. Gaizki.